

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Luis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodik o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITSION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSİYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGİYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI.....	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGİYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimova Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIISHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI.....	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	
AKTIVLAR SIFATIGA TA'SIR ETUVCHI MAKROIQTISODIY VA INSTITUTSIONAL OMILLARNING TAHLILI.....	587
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING MUAMMOLI KREDITLARI (NPL) KO'RSATKICI ORQALI BANK TIZIMI BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	594
Xanmuratov Roushenbek Xalmuxammetovich, Vaxabov A.V.	
AKSIYADORLAR BILAN MANFAATLI MUNOSABATLAR TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA AKSIYADORLAR VA ULARNING HUQUQLARINI TA'MINLASH.....	600
Raimov Farrux Avazjon o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В РАЗВИТИЕ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ В ТУРИСТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	605
Мирпулатова Луиза Мансуровна, Абдумажидов Шахзод Шерзод угли	
O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNING YAIMDAGI ULUSHI VA UNING IQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI.....	610
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	615
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
SURXONDARYO VILOYATI ISHLAB CHIQUVCHI SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGI KO'RSATKICHLARINING STATISTIK TADQIQOTI.....	619
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR.....	623
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNI BOSHQARISH MASALALARI.....	630
Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi	
AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING BARQAROR RIVOJLANISH MEKANIZMI: MONITORING VA BAHOLASH TIZIMI.....	635
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI.....	640
Raxmanova Iroda Xasilovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYA QILISH VA RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR.....	645
Turgunov Abror Kadirovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT DAVRIDA BANK XIZMATLARI VA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARNING TARAQQIYOTI.....	650
Muminova Marguba Mamirkulovna	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	655
Ulashev Xubbim Askarovich	
KADRLAR SIYOSATI VA DAVLAT XIZMATI SAMARADORLIGINI BAHOLASH HAMDA RIVOJLANTIRISHNING MILLIY MODELINI YARATISH.....	659
Turayev Laziz Shokirovich	
BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA AHAMIYATI.....	664
Bo'ltakov Sardor Oqbo'ta o'g'li	

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH JARAYONIDA SOLIQ TAFOVUTINI (VAT GAP) ANIQLASH VA BAHOLASH USULLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON SHAROITIDA ADAPTIV YONDASHUV.....	670
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
HUDUDLAR SOLIQ SALOHİYATI: OMILLAR VA NATIJA.....	675
Baxtiyorov Umid Kaxramon o'g'li	
AN'ANAVIY HUNARMANDCHILIKNI RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI INNOVATSION TRANSFORMATSIYA QILISH MEXANIZMLARI.....	680
Ermetov A.I.	
TA'MINOT ZANJIRINI BOSHQARISHDA SUPPLY CHAIN CONTROL TOWER KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISH AFZALLIKLARI.....	686
Yuldashev Abduxakim Abdukarimovich	
KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA AXBOROT RESURSLARINING BOSHQARUV MODEL VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	691
Yo'ldoshev Nodirbek Ne'matjon o'g'li	
DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIGA MENTORLIK TIZIMINI TATBIQ QILISHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	696
Xurshida Maxmadaminova	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING HISOB-KITOB VA UNDIRISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI.....	706
Jumanazarov Alisher Toshtemir o'g'li	
ПРАКТИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ УЗБЕКИСТАНА.....	715
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
KORPORATIV DIVIDEND SIYOSATINING YANGI JIHATLARINI O'RGANISH: RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKAT MISOLIDA.....	723
Eshev Furqat A'zamovich	
RAQAMLI PLATFORMALAR ASOSIDA "AQLLI SHAHAR" BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH: INSONGA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV.....	730
Raximova Madina Shuxrat qizi	
HUDUDIY IQTISODIY TIZIMLARNI BOSHQARISHNING TASHKILIY TUZILMALARI.....	737
Umarov Oqil Omiljonovich	
MAMLAKATIMIZ TIJORAT BANKLARINING FOND BOZORIDAGI INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	742
Yuldashev Fozil Turapovich	
MAKROIQTISODIY MUVOZANATNI MODELLASHTIRISHDA MATEMATIK USULLARNING TATBIQI VA PROGNOZLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	749
Abdiraimov Abbos Xolmurodovich	
ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ УЗБЕКИСТАНОМ И ГОСУДАРСТВАМИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	756
Мирзамухамедова Шахзода Акмалжон кизи	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA STRATEGIK MENEJMENTNI RIVOJLANTIRISH.....	762
Ismadiyrov Alisher Abduraxmon o'g'li	
СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СОСТОЯНИЙ ЧЕЛОВЕКА ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИМИ ОБОРОТАМИ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	766
Жумаев Шавкат ХХХ	
SUV XO'JALIGI SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	769
Dilshod Pulatov, Dildora Mirzaeva	
МЕТОДЫ СБОРА И АНАЛИЗА ДАННЫХ ДЛЯ ОЦЕНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЦИФРОВЫХ ИНВЕСТИЦИЙ.....	776
Каракулов Фарход Зайпудинович	

НЕФОРМАЛЬНАЯ ЗАНЯТОСТЬ И ТЕНЕВАЯ СТОРОНА ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: АНАЛИЗ СТРУКТУРНЫХ ВЫЗОВОВ И ГОСУДАРСТВЕННЫХ МЕР ПО ЛЕГАЛИЗАЦИИ	782
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISH MODELLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI	787
Xalikov Akmal Xolboyevich	
TIJORAT BANKLARDA MOLIYAVIY XIZMATLARNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI	793
Roziqov Behzod Bahrom o'g'li	
RAQOBATBARDOSH MUHITDA INNOVATSION MENEDJMENTNI JORIY ETISH MEXANIZMLARI	799
Siddikov Askar Axrorovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYASINI BAHOLASHNING MEZON VA USULLARI	803
Isakova Naima Ikromjonovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETI DAROMADLARINI OSHIRISH IMKONIYATLARI	809
Abdullayeva Iroda Shuxrat qizi	
MULTIMODAL TRANSPORT OQIMLARI SHAROITIDA LOGISTIKA XABLAR JOYLASHUVINI TANLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	813
Umirzaqov Davlatjon Dolimjon o'g'li, Axmedova Muslima Djalolovna	
SUG'URTA ZAXIRALARINI MOLIYAVIY HOLAT TO'G'RISIDAGI HISOBOTDA AKS ETTIRISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH	818
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	
MINTAQAVIY IQTISODIYOTNI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBALARI	826
Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI TUZISH VA ULARNI TAHLIL QILISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI	830
Norqulova Qutlug'nigor Oloviddinovna	
XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI METODOLOGIK TAKOMILLASHTIRISH MODELLARI	837
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI (XORIJIY TAJRIBA ASOSIDA)	844
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich	
SOTISH KANALLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA MARKETING TADQIQOTLARIDAN FOYDALANISH	850
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna	
MINTAQ IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURIYATI	857
Achilova Firuza Kurbanovna	
TIJORAT BANKLARINING RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH VA INVESTITSION KREDITLASH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH TAHLILI	862
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li	
XIZMATLAR SOHASIDA MIJOZLAR BILAN O'ZARO MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA BAHOLASH MEZONLARI	867
Ismailova Ma'mura Eldorovna	
O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA MANBALARI	874
Rustamova Dilsabaxon Djurayevna, Baratov Maxsudali Nazaraliyevich	
KORXONA FAOLIYATIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	881
Xashimova Dilyora Paxritdinovna	
TURIZM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI (DXSH) LOYIHALARINI BOSHQARISHDA ESG VA BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI (UNSDG) KONSEPSIYALARINING O'ZARO BOG'LIQLIGI	888
Masharipov Ravshan Rajabboyevich	

IQTISODIY, MOLIYAVIY, INVESTITSIYA VA SOLIQ SALOHİYATINING O'ZARO BOG'LIQLIGINING NAZARIY XUSUSIYATLARI.....	893
Jurayev Xusan Atamuratovich	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY RISKLAR BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH STRATEGIYALARI.....	900
Kadirov Abdumalik Matkarimovich, Abduqodirova Shahzoda Ilhomidin qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTINI IQTISODIY-EKOLOGIK JIHATDAN RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	904
Koliyova Shoxista Qahramon qizi, Barnoqulova Marjona Otabek qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY AKTIVLAR PORTFELLARINI RISK-DAROMAD DILEMMASI ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH (G. MARKOVIS VA J. TOBINNING PORTFEL NAZARIYASI ASOSIDA)	909
Kurbanov Xayrilla	
MAMLAKATIMIZNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	915
Mirzayev Rustam Ro'ziyevich	
РЫНОЧНЫЙ СПРОС И РАВНОВЕСИЕ	921
Камилова Наргиза Абдукажхоровна, Ашуров Сардоржон Зафаржонович	
XORIJIIY DAVLATLARDA AUDITORLIK FAOLIYATINING O'RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH TENDENSIYASI.....	925
Akromov Shohrux Shuhrat o'g'li	
MARKETING-INTERNET XIZMATLARIDAN FOYDALANGAN HOLDA SAVDO KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	929
Ismoilov Lazizbek Rasuljon o'g'li	
KORXONADA INNOVATSION BOSHQARUV MEXANIZMLARINING MAVJUD MODELLARINING RETROSPEKTIVASI.....	934
Toxirova Gullola Mirkamolovna	
SANOATNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA TARMOQ KORXONALARI FAOLIYATIGA ESG TAMOYILLARINI JORIY ETISHNING ROLI	940
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
TIBBIY XIZMATLARNI MOLIYALASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI BAHOLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	946
Isroilov Bohodir Ibragimovich, Muhammadiev Ramz Zoirjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARI AKTIVLARINI DIVERSIFIKATSIYALASHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING ROLI	952
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ.....	957
Журахонов Шержахон Зафаржонович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMI, RIVOJLANISHINING TARIXIY EVOLYUTSIYASI VA HOZIRGI HOLATI TAHLILI	962
Raxmonov Azizjon Sadullayevich	
SOLIQQA TORTILADIGAN KO'CHMAS MULKARNI BAHOLASH TIZIMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	970
Musalimov Shuxrat Isamuxamedovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASHNI TAKOMILLASHTIRISH BILAN BOG'LIQ BO'LGAN MUAMMOLAR.....	974
Yuldashev Iskandar Abdurashidovich	
BARQAROR RIVOJLANISH KONSEPSIYASI VA UNING QURILISH SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK(DXSH)NI BOSHQARISHDAGI O'RNI	980
Rasulov Shuxrat G'ayratovich	
"YASHIL IQTISODIYOT", EKOLOGIK BARQARORLIK VA EKOLOGIK MADANIYAT	984
Ibragimova Saodat Abdumo'minovna	

EKOLOGIK TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	990
Mirzayeva Nilufar Sabirjanovna	
IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSIYALARNING NAZARIY ASOSLARI VA AHAMIYATI.....	995
Davlatova Ozoda Olmos qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV BOSHQARUVNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH: RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'YI INTELLEKTNI JORIY ETISHNI TAKOMILLASHTIRISH	1001
Suyunova Dilfuza Dilmurod qizi	
BOZORNI SEGMENTATSIYALASHDA MARKETING TADQIQOTLARINING ROLI	1006
Musayeva Shoirazimovna, Usmonova Dilfuza Ilxomovna	
O'ZBEKISTONNING "YASHIL IQTISODIYOT"GA O'TISH STRATEGIYASI	1010
Sharifboyev Bunyod Azamat o'g'li, Abduraxmanova Gulnora Qalandarovna	
TIJORAT BANKLARI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA KAPITALNING ROLI	1016
Mirzaraximova Nurhayot Baxrom qizi	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗОВ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ И РЫНОЧНОЙ КОНКУРЕНЦИИ	1020
Ходжаева Наргизахон Анатольевна	
FUNDRAISING AS A STRATEGIC TOOL IN MUSEUM MANAGEMENT	1028
Aziza Ibroximova	
KORXONALARDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLİYALASHTIRISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI	1035
Boboraxmatova Shohsanam Ibodullo qizi	
MAHALLIY JUN TOLALARINING GEOMETRIK VA FIZIK-MEXANIK XOSSALARINI NOTO'QIMA MATOLAR ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI NUQTAI NAZARIDAN TADQIQ ETISH	1039
Ermator Shavkat Qulmatovich, Omonturdiyev Ortiq Eshboyevich	
MOLIYAVIY HISOBOT TIZIMINI XALQARO STANDARTLARGA O'TKAZISHNING O'ZBEKISTONDAGI DINAMIKASI VA NATIJALARI (OLMALIQ KMK MISOLIDA)	1043
A.J.Tuychiyev, M.V Abdunabiyeva	
TARMOQLANGAN AVTOMOBIL YO'LLARI QURISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: FARG'ONA VODIYSI (FARG'ONA VILOYATI VA QO'QON HUDUDI) MISOLIDA RAQAMLI LOYIHALASH, OPTIMALLASHTIRISH VA INTELLEKTUAL BOSHQARUV	1051
Yakubov Maqsadxon Sultaniyazovich, Norinov Muhammadyunus Usibjonovich, Zikrayev Akmaljon Alimovich	
O'ZBEKISTONDA KORPORATIV INNOVATSIYA TIZIMINI ISH SAMARADORLIGINI BAHOLOVCHI (KPI) AXBOROT TIZIMINI ISHLAB CHIQRISH VA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI.....	1057
Rafikova Kamila Baxtiyorovna	

O'ZBEKISTONDA KORPORATIV INNOVATSIYA TIZIMINI ISH SAMARADORLIGINI BAHOLOVCHI (KPI) AXBOROT TIZIMINI ISHLAB CHIQISH VA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

Rafikova Kamila Baxtiyorovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston iqtisodiyotining modernizatsiya qilinishi sharoitida korporativ innovatsiya tizimlarining (KIT) samaradorligini baholash masalalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda innovatsion jarayonlarni boshqarishda KPI (Key Performance Indicators) ko'rsatkichlarini ishlab chiqish va ularni axborot tizimlari orqali avtomatlashtirishning ahamiyati yoritilgan. Muallif tomonidan korxonalarning innovatsion faoliyatini monitoring qilish bosqichlari tahlil qilinib, mavjud tizimlarni takomillashtirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Shuningdek, innovatsiyalarni boshqarishda raqamli texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Korporativ innovatsiyalar, KPI (samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlari), axborot tizimi, raqamlashtirish, innovatsion menejment, monitoring, iqtisodiy samaradorlik, strategik rivojlanish.

Abstract. This article examines the development and improvement of information systems for evaluating the effectiveness (KPI) of corporate innovation systems in the context of Uzbekistan's economic modernization. The study highlights the importance of developing KPI indicators and their automation through information systems in managing innovation processes. The author analyzes the stages of monitoring the innovative activity of enterprises and provides practical recommendations for improving existing systems. Furthermore, the impact of implementing digital technologies in innovation management on economic efficiency is justified.

Key words: Corporate innovation, KPI (Key Performance Indicators), information system, digitalization, innovation management, monitoring, economic efficiency, strategic development.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы разработки и совершенствования информационных систем для оценки эффективности (KPI) корпоративных инновационных систем в условиях модернизации экономики Узбекистана. В исследовании освещается значимость разработки показателей KPI и их автоматизации через информационные системы в управлении инновационными процессами. Автор анализирует этапы мониторинга инновационной деятельности предприятий и предлагает практические рекомендации по совершенствованию существующих систем. Также обосновано влияние внедрения цифровых технологий в управление инновациями на экономическую эффективность.

Ключевые слова: Корпоративные инновации, KPI (ключевые показатели эффективности), информационная система, цифровизация, инновационный менеджмент, мониторинг, экономическая эффективность, стратегическое развитие.

KIRISH

Zamonaviy global iqtisodiyotda raqobatbardoshlikni saqlab qolishning yagona yo'li — bu doimiy innovatsiyalar va texnologik yangilanishdir. O'zbekiston Respublikasini rivojlantirish strategiyalarida iqtisodiyot tarmoqlariga innovatsiyalarni keng joriy etish va raqamli transformatsiyani jadallashtirish ustuvor vazifa etib belgilangan. Biroq, korporativ sektorda innovatsion loyihalarning ko'payishi ularni boshqarish va samaradorligini baholash tizimini ham yangilashni taqozo etmoqda. Bugungi kunda ko'plab mahalliy korxonalarda innovatsion faoliyatni baholashda hamon an'anaviy statistik usullardan foydalanilmoqda. Bu

usullar innovatsiyaning nafaqat moliyaviy, balki strategik, operatsion va intellektual salohiyatini to'liq ochib bera olmaydi. Shuningdek, innovatsion jarayonlarni real vaqt rejimida kuzatish imkonini beruvchi raqamli axborot tizimlarining (Dashboards) yetishmasligi qaror qabul qilish tezligini pasaytirmoqda. Korporativ innovatsiya tizimi (KIT) uchun samaradorlikning asosiy ko'rsatkichlarini (KPI) aniqlash va ularni yagona axborot platformasiga integratsiya qilish dolzarb ilmiy-amaliy muammo hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Korporativ innovatsiyalarni boshqarish va ularning KPI tizimini shakllantirish masalalari ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan.

Innovatsiyalarni o'lchash va tizimli yondashuv bo'yicha klassik va zamonaviy tadqiqotlar. Piter Druker (Peter Drucker): O'zining «Innovation and Entrepreneurship» (1985) asarida innovatsiyani korxonaning strategik resursi sifatida baholash va uni boshqarishda intizom zarurligini ta'kidlagan. [1] Robert Kaplan va Devid Norton: Ularning «The Balanced Scorecard» (Muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimi - BSC) nazariyasi innovatsion KPI tizimlarini axborot tizimlariga integratsiya qilish uchun fundamental asos bo'lib xizmat qiladi. [2] Kleyton Kristensen (Clayton Christensen): «The Innovator's Dilemma» (1997) asarida korporatsiyalar nima uchun yangi texnologiyalarni baholashda xatoga yo'l qo'yishlari va «buzg'unchi innovatsiyalar»ni o'lchash mexanizmlarini tahlil qilgan. [3] Rossiya va qo'shni davlatlarda korporativ innovatsiyalarni raqamlashtirish masalalari. Goxberg L.M.: «Статистика науки и инноваций» (2012) asarida innovatsion faoliyatni miqdoriy va sifat jihatidan baholashning statistik usullarini taklif etgan. [4] Trifilova A.A.: «Оценка инновационного потенциала предприятия» (2003) asarida korxona innovatsion quvvatini KPI orqali monitoring qilish metodikasini ishlab chiqqan. [5] Mamlakatimiz iqtisodiyotining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda innovatsiyalarni boshqarish. Abdullayev A.M.: Sanoat korxonalarida innovatsion salohiyatdan foydalanish samaradorligini oshirish masalalarini tadqiq etgan. [6] Gulyamov S.S.: Raqamli iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalarni boshqarishda axborot tizimlarining o'rnini bo'yicha ilmiy maktab yaratgan. [7] Tursunov A.S.: «Sanoat korxonalarining innovatsion faoliyatini boshqarish mexanizmlari» mavzusidagi tadqiqotlarida korporativ boshqaruvda KPI tizimini joriy etish masalalarini yoritgan. [8]

TADQIQOT METODOLOGIYASI.

Ushbu maqolada qiyosiy tahlil hamda induksiya va deduksiya baholash usullaridan foydalanildi. Qiyosiy usuldan foydalanilib, barqaror iqtisodiy o'sishga erishishda sun'iy intellekt tizimlarini qo'llash metodologiyasining ahamiyatiga doir ma'lumotlar va ularni tahlillar amalga oshirilib ilmiy xulosalar berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

PI (Key Performance Indicators) tushunchasi va samaradorlikni baholash tizimlarining evolyutsiyasi bir necha bosqichda kechgan. Uning axborot tizimi darajasiga kelishi va zamonaviy ko'rinishga ega bo'lishi asosan XX asrning ikkinchi yarmi va XXI asr boshlariga, AQSH va G'arbiy Yevropa davlatlariga to'g'ri keladi.

1. Nazariy asoslarning shakllanishi (1950-1960 yillar, AQSH) KPI tizimining «otasi» sifatida boshqaruv ilmining giganti Piter Druker (Peter Drucker) tan olinadi. 1954-yilda u o'zining «The Practice of Management» asarida MBO (Management by Objectives) — «Maqsadlar orqali boshqarish» konsepsiyasini ilgari surdi. Bu tizim korxona maqsadlarini har bir xodimning shaxsiy maqsadlari bilan bog'lashni nazarda tutgan edi. Bu KPI'ning fundamental asosi bo'ldi.

2. Zamonaviy KPI va Axborot Tizimlari (1990-yillar, AQSH). KPI tizimining haqiqiy inqilobi va uning kompyuterlashgan axborot tizimiga aylanishi 1990-yillarning boshlarida sodir bo'ldi. 1992-yilda Harvard universiteti professorlari Robert Kaplan va Devid Norton «Balanced Scorecard» (Muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimi - BSC) modelini ishlab chiqishdi. Aynan shu davrdan boshlab KPI shunchaki qog'ozdagi hisobot emas, balki maxsus dasturiy ta'minotlar (Business Intelligence - BI) orqali boshqariladigan axborot tizimi ko'rinishini oldi.

3. Tarixiy ildizlar (Qadimgi davrlar). Agar «samaradorlikni o'lchash»ning eng birinchi shakllari haqida gapiradigan bo'lsak. Xitoyda Vey sulolasi davrida imperatorlar o'z amaldorlarining ishini baholash uchun «to'qqiz darajali tizim»dan foydalanishgan. Bu tarixdagi KPI'ning eng qadimgi ko'rinishi hisoblanadi. Shotlandiya (1800-yillar). Robert Ouen ismli tadbirkor o'zining to'qimachilik fabrikalarida har bir ishchining ustiga turli rangdagi yog'och bloklarni qo'yib chiqqan (ranglar ish samaradorligini bildirgan).

AQSH (nazariy jihatdan ham, texnologik amalga oshirish jihatidan ham). Nazariya sifatida 1950-yillarda, zamonaviy raqamli axborot tizimi sifatida esa 1990-yillarning boshida shakllangan. Hozirgi kunda ushbu tizimlar ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlarining (masalan, SAP, Oracle, Microsoft Dynamics) ajralmas qismiga aylangan.

O'zbekistondagi yirik davlat korxonalarida (DK) va aksiyadorlik jamiyatlarida (AJ) KPI tizimini joriy etish jarayoni asosan oxirgi 10-yil ichida, ayniqsa 2015-yildan keyingi islohotlar to'loqinida davlat siyosati darajasiga

ko'tarildi. Bu jarayonni uchta asosiy bosqichga bo'lish mumkin. Huquqiy asoslarning yaratilishi (2015–2018-yillar) O'zbekistonda KPI tizimini rasmiy joriy etishga qaratilgan ilk jiddiy qadam 2015-yilda qo'yildi. Vazirlar Mahkamasining 2015-yil 28-iyuldagi 207-sonli qarori. Ushbu hujjat bilan davlat ulushi bo'lgan korxonalarda samaradorlikning muhim ko'rsatkichlarini (KPI) joriy etish bo'yicha nizom tasdiqlandi. Bu davrda KPI ko'proq qog'oz ko'rinishidagi hisobot bo'lib, u asosan rahbarlarning mukofot puli (bonus) miqdorini belgilash uchun xizmat qilgan. Sifat va nazoratning kuchayishi (2019–2022-yillar) Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida davlat aktivlarini boshqarish tizimi tubdan isloh qilindi. Davlat aktivlarini boshqarish agentligi tashkil etilgandan so'ng, yirik korxonalarda (masalan, «O'zbekneftgaz», «Navoiy KMK», «O'zkimyosanoat») xalqaro standartlarga asoslangan KPI tizimlari talab qilina boshladi. Transformatsiya jarayoni: «Big Four» (PwC, EY, Deloitte, KPMG) konsalting kompaniyalari jalb etilib, korxonalarda faqat moliyaviy emas, balki operatsion samaradorlikni baholovchi axborot tizimlari yaratila boshlandi. Raqamlashtirish va integratsiya (2022-yildan hozirgacha) Hozirgi bosqichda KPI tizimi korxonalarning ichki raqamli infratuzilmasiga (ERP) ulanmoqda. «Digital Uzbekistan 2030» Strategiyasi doirasida KPI ko'rsatkichlari inson aralashuvisiz, avtomatik tarzda hisoblanadigan axborot tizimlari ishlab chiqilmoqda. Yagona elektron monitoring tizimi. Hozirda Davlat aktiv agentligi va Iqtisodiyot va moliya vazirligi yirik korxonalarning KPI ko'rsatkichlarini masofadan monitoring qiluvchi onlayn platformalarni joriy etmoqda. KPI joriy etilgan yirik korxonalarga misollar. Korxona nomi KPI tizimining xususiyati «O'zbekneftgaz» AJ Qazib olish hajmi, tannarxni pasaytirish va investitsiya samaradorligi (ROI) bo'yicha avtomatlashgan KPI tizimi. «Navoiy KMK» AJ Xalqaro hisobot standartlari (IFRS) asosida shakllangan moliyaviy KPIlar. «O'zbekiston temir yo'llari» Yuk tashish hajmi, xizmat ko'rsatish sifati va yoqilg'i tejamlorligi ko'rsatkichlari. Tijorat banklari (Xalq banki, SQB) Mijozlar soni, kredit portfeli sifati (NPL) va xodimlar samaradorligi.

Xitoyda korporativ innovatsiyalarni KPI orqali baholash tizimi o'ziga xos «Davlat + Korporatsiya + Ma'lumot» uchligi asosiga qurilgan. Xitoy bu borada dunyodagi eng ilg'or raqamli monitoring tizimlaridan biriga ega. Xitoy tajribasining asosiy jihatlari quyidagilardan iborat. Davlat darajasidagi integratsiya (SASAC tizimi) Xitoyda davlat ulushi bor yirik korxonalar (SOE) SASAC (Davlat aktivlarini nazorat qilish va boshqarish komissiyasi) tomonidan nazorat qilinadi. Yagona platforma: SASAC barcha yirik korxonalarni yagona bulutli (Cloud) axborot tizimiga bog'lagan. Innovatsion majburiyat: Korxonalar rahbarlariga qo'yiladigan KPI'ning kamida 30-40% qismi bevosita ilmiy-tadqiqot (R&D) xarajatlari va yangi mahsulotlar ulushi bilan bog'liq. Agar innovatsion ko'rsatkich bajarilmasa, korxona foyda ko'rgan bo'lsa ham, rahbariyat «past samarador» deb topiladi. «Raqamli Egizaklar» (Digital Twins) va AI Yirik texnologik gigantlar (masalan, Huawei, Alibaba, Haier) innovatsiyalarni baholashda real vaqt rejimidagi axborot tizimlaridan foydalanadi. G'oyadan bozorgacha (Idea-to-Market). Axborot tizimi har bir g'oyaning necha kunda prototipga aylangani va qancha patent olinganini soniyali aniqlikda kuzatib boradi. Tizim xodimlarning innovatsion faolligini «Social Credit Score» (Ijtimoiy reyting) tizimiga o'xshash ichki korporativ reyting orqali o'lchaydi. Xitoyda qo'llaniladigan asosiy KPI ko'rsatkichlari Xitoy korporatsiyalari axborot tizimlarida quyidagi ko'rsatkichlar ustuvor hisoblanadi. Ko'rsatkich guruhi Axborot tizimidagi nomi Mazmuni Patent Quality Zhuanli Zhiliang Faqat patent soni emas, New Product Revenue Xinchaping Shouru Oxirgi 3-yilda yaratilgan mahsulotlarning sotuvdagi ulushi. Talent Density Rencai Midul Innovatsion loyihalarda qatnashayotgan ilmiy darajali xodimlar soni. «Haier» modeli. Mikroxizmatlar va KPI Xitoyning Haier kompaniyasi dunyoga mashhur «Rendanheyi» modelini qo'llaydi. Har bir xodim yoki kichik jamoa (micro-enterprise) o'zining raqamli KPI dashboard'iga ega. Axborot tizimi har bir jamoaning innovatsiyasi mijozga qanchalik qiymat keltirganini avtomatik hisoblaydi. Agar innovatsiya muvaffaqiyatli bo'lsa, tizim avtomatik ravishda jamoaga bonus ajratadi (Smart contracts orqali).

Yaponiyada korporativ innovatsiya KPI axborot tizimini ishlab chiqishning o'ziga xos xususiyatlari.

«Hoshin Kanri» tizimi (Strategik yo'nalishni boshqarish). Yapon korporatsiyalari (Toyota, Sony, Panasonic) KPI tizimini shakllantirishda Hoshin Kanri metodologiyasidan foydalanadi. Bu tizim korxonaning yuqori rahbariyati belgilagan innovatsion maqsadlarni quyi bo'g'indagi har bir ishchining kundalik vazifasiga bog'laydi. Tizimda nafaqat yakuniy natija (foyda), balki o'sha natijaga olib kelgan jarayon (Process-oriented KPI) ham baholanadi. Sifat va Innovatsiya balansi (TQM va JIT). Yaponiyada innovatsiya KPI tizimi ikki yo'nalishni birlashtiradi. Radikal innovatsiyalar: Butunlay yangi mahsulot yaratish. Mavjud jarayonni har kuni oz-ozdan yaxshilab borish. Axborot tizimi har bir xodim yiliga nechtadan «ratsionalizatorlik taklifi» (Kaizen g'oyalari) berganini va ularning nechtasi hayotga tatbiq etilganini avtomatik hisoblab boradi. Axborot tizimlarining xususiyati: «Visual Management» Yaponiyada KPI axborot tizimlari shaffoflikka asoslanadi. Andon tizimi va raqamli dashboardlar orqali har bir bo'limning innovatsion ko'rsatkichlari real vaqt rejimida barcha xodimlarga ko'rinib turadi. Bu o'zaro raqobatni emas, balki jamoaviy mas'uliyatni oshiradi.

Yapon modelining O'zbekiston uchun ahamiyati. Uzoq muddatli KPIlar: Innovatsiyadan darhol foyda kutish emas, balki uning kelajakdagi barqarorlikka ta'sirini o'lchash. Xodimlarni jalb qilish: KPI tizimini faqat rahbarlar uchun emas, oddiy ishchilarning g'oyalarini rag'batlantirish uchun ishlashini ta'minlash. Innovatsiya kiritishda mahsulot sifatining tushib ketmasligini raqamli nazorat qilish. Toyota kompaniyasida yiliga xodimlardan

1 milliondan ortiq Kaizen takliflari tushadi va ularning 90% dan ortig'i amaliyotga joriy etiladi. Bularning barchasi maxsus ichki innovatsion axborot tizimi orqali boshqariladi.

AQSHda korporativ innovatsiyalarni KPI orqali baholash tizimi bozor iqtisodiyoti, aksiyadorlik qiymati va shiddatli raqobat prinsiplariga asoslangan. Xitoyning davlat nazorati yoki Yaponiyaning «asta-sekin takomillashish» modelidan farqli o'laroq, AQSH modeli «risk va natija» (Risk & Reward) muvozanatiga tayanadi. Amerika korporatsiyalarida (Apple, Google, Amazon, Tesla) KPI axborot tizimlarining ishlash mexanizmi quyidagicha: Venture Capital (Venchur) yondashuvi. AQSHning yirik kompaniyalari o'zlarining ichki innovatsion bo'limlarini kichik startaplar kabi boshqaradi. Stage-Gate tizimi: Axborot tizimi innovatsion loyihani bosqichma-bosqich nazorat qiladi. Har bir bosqichda (G'oya -> Prototip -> Test -> Bozor) loyiha ma'lum KPI'larni bajara olmasa, tizim uni avtomatik ravishda to'xtatish (Kill-switch) tavsiyasini beradi. KPI faqat bitta loyiha uchun emas, balki butun «innovatsiyalar portfeli» uchun hisoblanadi.

2. Google modeli: OKR (Objectives and Key Results). AQSHda an'anaviy KPI tizimidan tashqari OKR tizimi juda ommabop. KPI ko'proq kundalik operatsion samaradorlikni o'lchasa, OKR juda ambitsiyali, hatto «imkonsiz» tuyulgan innovatsion maqsadlarni qo'yish uchun xizmat qiladi. Masalan, Google'da xodimlarning OKR ko'rsatkichlari 70% ga bajarilsa, bu a'lo natija hisoblanadi. Bu xodimlarni tavakkal qilishdan qo'rqmaslikka o'rgatadi.

3. Ma'lumotlar tahlili va «Real-time» Monitoring. AQSHda axborot tizimlari Big Data va Predictive Analytics (bashoratli tahlil) bilan integratsiyalashgan. Innovatsiya KPI'lari real vaqtda iste'molchilarning ijtimoiy tarmoqlardagi fikrlari va sotuv ko'rsatkichlari bilan bog'langan. Axborot tizimi loyihaning muvaffaqiyatsizligini qanchalik erta aniqlasa, shunchalik ko'p mablag' tejalgan deb hisoblanadi va bu ham ijobiy KPI sifatida baholanishi mumkin.

4. AQSH modelidan O'zbekiston korxonalari uchun eng foydali jihatlar. «Vitality Index»ni joriy etish: Davlat korxonalariga «daromadingizning necha foizi yangi (innovatsion) mahsulotdan kelyapti?» degan talabni qo'yish. Tavakkalchilikni baholash: Innovatsiyada 100% natija kutish xato ekanligini anglagan holda, «muvaffaqiyatsiz tajribalar» uchun ham KPI tizimida joy ajratish.

Germaniyaning korporativ innovatsiyalar bo'yicha tajribasini tahlil qilsak, ular KPI tizimida faqat raqamlarga emas, balki texnologik jarayonning barqarorligiga e'tibor berishini ko'ramiz. Quyida Germaniyadagi korporativ innovatsiyalarni baholash axborot tizimlaridagi asosiy muammolar va ularning yechimlari keltirilgan:

Germaniya Tajribasidagi Asosiy KPI Ko'rsatkichlari. Germaniya korxonalari (masalan, Volkswagen, Siemens) innovatsiyani quyidagi uch darajada o'lchashadi: R&D (tadqiqot va ishlanmalar) uchun ajratilgan budjet va malakali muhandislar soni. G'oyaning prototipga aylanish tezligi va loyihalar portfelinin muvozanati. Yangi mahsulotlardan kelgan daromad va olingan patentlar soni.

2. Germaniyada Tizimni Ishlab Chiqishdagi muammolar. Garchi texnologik rivojlangan bo'lsa-da, Germaniya kompaniyalari axborot tizimlarini yaratishda quyidagi to'siqlarga duch kelishadi:

A. Ma'lumotlar Maxfiyligi va GDPR.

Germaniyada shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish qonunchiligi juda qattiq.

Xodimlarning individual innovatsion faolligini (kim ko'p g'oya berdi, kim samaraliroq) kuzatish va tizimga kiritish qonuniy jihatdan murakkab. Ma'lumotlarni shaxssizlantirish (anonymization) orqali umumiy jamoaviy samaradorlikni baholash.

B. «Byurokratiya va Aniq Chiziqlar» Germaniya muhandislik madaniyati har bir narsaning aniq bo'lishini talab qiladi. Innovatsiya — bu tavakkalchilik va tajriba demakdir. Juda qat'iy KPI tizimi xodimlarni xato qilishdan qo'rqitib qo'yadi, natijada ular «radikal» emas, faqat «kichik» innovatsiyalar bilan cheklanishadi. «Ambidextrous» (ikki tomonlama) boshqaruv tizimi. Bunda mavjud biznes uchun qat'iy KPI, yangi innovatsiyalar uchun esa moslanuvchan (agile) KPI qo'llaniladi.

C. Murakkab Integratsiya. Yirik korporatsiyalarda yuzlab eski (legacy) axborot tizimlari mavjud. Yangi innovatsion KPI platformasini eski ERP (masalan, SAP) tizimlari bilan bog'lash texnik jihatdan juda qimmat va uzoq vaqt talab qiladi.

4. Takomillashtirish bo'yicha Ilmiy MuammolarIlmiy nuqtai nazardan tizimni ishlab chiqishda quyidagi masalalar hal qilinishi kerak: Matematik model: Innovatsiyaning noaniqlik darajasini hisobga oluvchi $E = \sum (P_i \times V_i) - C$ kabi ehtimollik modellarini tizimga kiritish ($\$P$ — muvaffaqiyat ehtimoli, $\$V$ — qiymat, $\$C$ — xarajat). Qaysi g'oyalar muvaffaqiyat qozonishini bashorat qiluvchi Machine Learning algoritmlarini joriy etish.

Rossiya tajribasida ushbu tizimlarni ishlab chiqish va takomillashtirishdagi asosiy muammolarni quyidagicha tahlil qilish mumkin: 1. Rossiya Modelining O'ziga Xosligi va KPI Tizimi Rossiya kompaniyalari ko'pincha «Innovatsion rivojlanish dasturlari» (PIR) doirasida ishlaydi. Ularning KPI tizimi quyidagi bloklardan iborat: Texnologik yetakchilik:

Yangi texnologiyalarning jahon analoglariga mosligi. Import o'rnini bosish (Importozamesheniye):

Oxirgi yillarda bu eng asosiy KPI ko'rsatkichiga aylandi — xorijiy dasturiy ta'minot va uskunalardan mahalliy analoglarga o'tish darajasi. Iqtisodiy samaradorlik: Innovatsiyalar hisobiga tannarxni pasaytirish.

2. Axborot Tizimlarini Ishlab Chiqishdagi Muammolar Rossiyalik mutaxassislar va tadqiqotchilar innovatsiyalarni raqamli baholashda quyidagi muammolarni qayd etishadi:

A. «Qog'ozdagi innovatsiyalar» (Formalizm) Davlat korporatsiyalarida KPI ko'rsatkichlarini bajarish majburiy bo'lgani uchun, tizimlar ko'pincha real yangilikni emas, balki hisobotlarni chiroyli ko'rsatishga moslashadi.

Axborot tizimi real samarani emas, balki «innovatsion faollik» haqidagi hisobotlar sonini hisoblaydi. Ma'lumotlar xavfsizligi va Suverenitet Rossiyada xorijiy tahliliy tizimlar (SAP, Oracle, Microsoft Power BI) dan foydalanish cheklangan. Mahalliy KPI tizimlarini noldan ishlab chiqish yoki mavjud ochiq kodli (Open Source) platformalarga moslashtirish zarurati. Bu katta resurs va vaqt talab qiladi. C. Murakkab ierarxiya Rossiya korporatsiyalari juda ulkan va ko'p bosqichli. Muammo: Markaziy apparat va joylardagi sho'ba korxonalar o'rtasida ma'lumotlarning kechikishi. Axborot tizimi real vaqt rejimida (real-time) ishlamaydi, bu esa boshqaruv qarorlarini qabul qilishni sekinlashtiradi.

O'zbekistonda korporativ innovatsiya tizimining samaradorligini (KPI) baholovchi axborot tizimlarini joriy etish — bu shunchaki IT mahsulot yaratish emas, balki boshqaruv madaniyatini o'zgartirish demakdir. Hozirgi kunda bu borada bir qator tizimli va texnik muammolar mavjud.

Quyida ushbu sohadagi asosiy muammolarni guruhlariga bo'lib ko'rib chiqamiz.

1. Strategik va Metodologik muammolar. Ko'p hollarda tizimni ishlab chiqishdan oldin «Nimani o'lchash kerak?» degan savolga aniq javob bo'lmaydi. KPI ko'rsatkichlarining nomutanosibligi: Ko'pincha korxonalar faqat moliyaviy natijalarga (foyda) e'tibor qaratishadi. Innovatsiyaning uzoq muddatli effekti (masalan, intellektual mulk, xodimlarning kreativligi) e'tibordan chetda qoladi. Yagona standartning yo'qligi: Turli tarmoqlar (energetika, bank, sanoat) uchun innovatsiyani baholashning universal modeli ishlab chiqilmagan. Eski boshqaruv uslubi: Rahbariyat innovatsiyani xarajat deb bilishi va uning «qaytimini» (ROI) darhol talab qilishi tizimning real ishlashiga to'sqinlik qiladi.

2. Ma'lumotlar bilan ishlashdagi muammolar. Har qanday axborot tizimi sifatli ma'lumotga tayanadi. Bizda esa bu borada quyidagi to'siqlar bor. Korxonadagi kadrlar bo'limi, moliya va ishlab chiqarish ma'lumotlari turli xil formatlarda saqlanadi, bu esa ularni yagona KPI tizimiga integratsiya qilishni qiyinlashtiradi. Innovatsion g'oyalarni baholashda inson omili yuqoriligidan qolmoqda. Bu ma'lumotlarning shaffofligiga putur yetkazadi. Korporativ sirlar va innovatsion ishlanmalarni raqamli tizimda saqlashda kiberxavfsizlik masalasi hali ham oqsoqlanmoqda.

3. Texnik va Infrastruktura muammolari. Eski IT-infrastruktura: Ko'plab davlat ulushi bor korxonalarda mavjud tizimlar (ERP, CRM) yangi avlod tahliliy platformalari bilan integratsiyalashishga tayyor emas. Algoritmning mukammal emasligi: Innovatsiyaning samaradorligini bashorat qiluvchi (Predictive Analytics) va sun'iy intellektga asoslangan modellar yetarlicha qo'llanilmayapti. Innovatsiya samaradorligini baholash modeli (Umumiy ko'rinish)

4. Kadrlar va Madaniyat bilan bog'liq muammolar. Raqamli ko'nikmalarning yetishmasligi. Xodimlar yangi KPI tizimini «nazorat qilish quoli» deb qabul qilishadi va unga qarshilik ko'rsatishadi. Innovatsiya menejrlarining tanqisligi: Texnik tizimni boshqaradigan, lekin ayni paytda innovatsiya jarayonini tushunadigan mutaxassislar juda kam.

Tizimni takomillashtirish uchun quyidagi bosqichlar muhim. Ham miqdoriy (foyda), ham sifat (yangi patentlar, xodimlar jalb etilishi) ko'rsatkichlarini kiritish. Avtomatlashtirilgan integratsiya: Ma'lumotlarni qo'lda kiritishni kamaytirish va boshqa ichki tizimlar bilan avtomatik bog'lash. Har bir xodim o'z g'oyasining KPI tizimidagi holatini ko'rib turishi uchun «User Dashboard» yaratish.

O'zbekistonda korporativ innovatsiya tizimining KPI ko'rsatkichlarini baholovchi axborot tizimini ishlab chiqish va takomillashtirish bo'yicha Germaniya va Rossiya tajribasini tahlil qilgan holda quyidagi yakuniy xulosa va amaliy takliflar.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotlar va xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, innovatsiyalarni baholash tizimi shunchaki raqamlar yig'indisi emas, balki korxonaning strategik o'sishini ta'minlovchi boshqaruv vositasidir. Germaniya tajribasi bizga innovatsiyalarda sifat, mahsulotning bozorga chiqish tezligi va akademik sektor bilan integratsiyaning muhimligini ko'rsatdi. Rossiya tajribasi esa yirik davlat korporatsiyalarida innovatsiyalarni tizimlashtirish, import o'rnini bosish va markazlashgan boshqaruv modellarini o'rganish imkonini berdi. O'zbekiston sharoitida asosiy muammo — ma'lumotlarning tarqoqligi, innovatsiyani baholashda metodologik bazaning zaifligi va jarayonlarning to'liq raqamlashmaganligidir. Takliflar Axborot tizimini takomillashtirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

1. Metodologik asosni yaratish (Gibrid KPI modeli) Faqat moliyaviy natijalarga tayanmasdan, innovatsiyaning uch o'lchovli modelini tizimga kiritish Resurs ko'rsatkichlari (Input): R&D xarajatlari va xodimlar malakasi. G'oyaning «hayot sikli» va amalga oshirish tezligi. Natija ko'rsatkichlari (Output): Patentlar, yangi mahsulotlar ulushi va tejalgan resurslar.

2. «Yagona darcha» integratsiyalashgan platformasini joriy etish axborot tizimi korxonadagi boshqa tizimlar (ERP, CRM, HRM) bilan avtomatik bog'lanishi shart. Ma'lumotlarni qo'lda kiritishni kamaytirish (inson omilini yo'qotish) uchun API texnologiyalaridan foydalanish. Monitoring: Rahbarlar uchun Real-time Dashboard (onlayn ko'rsatkichlar paneli) yaratish.

3. Rag'batlantirish mexanizmini raqamlashtirish KPI tizimini bevosita xodimlarning motivatsiyasi bilan bog'lash. Tizimda har bir xodimning «Innovatsion profili»ni yaratish va uning natijalariga qarab avtomatik mukofotlash yoki bonus hisoblash modulini ishga tushirish.

4. Sun'iy intellekt va Bashoratli tahlil (Predictive Analytics) Tizimga oddiy statistikadan tashqari, bashorat qiluvchi algoritmlarni kiritish. Qaysi innovatsion loyiha kelajakda yuqori foyda keltirishini \$ML\$ (Machine Learning) modellari yordamida avvaldan baholash funksiyasini qo'shish.

5. Ochiq innovatsiyalar modulini yaratish Germaniya tajribasidan kelib chiqib, tizimni tashqi startaplar va universitetlar uchun ochiq qilish. Korxona muammolarini «Challenge» (chaqiriq) sifatida tizimga joylashtirish va tashqi yechimlarni qabul qilish mexanizmini joriy etish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF–6079-son Farmoni PF–6079-son. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi "Sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ–4996-son qarori <https://lex.uz/ru/docs/-5297046?ONDATE=04.01.2024%2000>
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida»gi PF-165-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-6102462>
4. Drucker, P. F. (1985). Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. Harper & Row.
5. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action. Harvard Business Review Press.
6. Christensen, C. M. (1997). The Innovator's Dilemma. Harvard Business School Press.
7. Гохберг Л. М. (2012). Экономика знаний в вопросах и ответах. Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики».
8. Гулямов С. С. ва бошқалар. (2019). Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. T.: «Iqtisod-Moлия».
9. Турсунов А. С. (2020). Корхоналарнинг инновацион ривожланиш стратегиясини шакллантириш. Монография. T.: «Фан ва технология».

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>